

Boženi Orožen v spomin

22. januarja 2025 nas je v 96. letu zapustila profesorica Božena Orožen. Rodila se je 1929 v liberalni družini celjskega zgodovinarja, profesorja in slavista Janka Orožna in Sabine, rojene Kmecl, kot edina hči. Družina je bila med vojno iz okupiranega Celja izgnana v Srbijo, kot mala deklica je tam pisala dnevnik, ki je zanimiv zgodovinski dokument. Po vrnitvi je maturirala na celjski gimnaziji in v Ljubljani doštudirala slavistiko. Po kratkem službovanju v Brežicah je vse do uvedbe usmerjenega izobraževanja poučevala na celjski gimnaziji, to pa jo je do upokojitve 1991 »pregnalo« v današnjo Osrednjo knjižnico Celje, kjer je vodila domoznanski oddenek, velike zasluge pa ima za ustanovitev Univerze za tretje življenjsko obdobje, ki je danes ena največjih v državi. Izjemno aktivna je ostala tudi po upokojitvi, še v njenih devetdesetih smo jo videvali na raznih prireditvah in vsakodnevnih sprehodih po knežjem mestu.

Je avtorica mnogih strokovnih in poljudnih del največ s področja domoznanstva, literarne zgodovine, didaktike literature, slovenskega ter ruskega jezika in češko-slovenskih literarnih stikov. Zelo se je zanimala za slovensko literarno zamejstvo, prav tako izseljenstvo. Bila je aktivna v Slavističnem društvu (tudi častna članica), Celjskem zgodovinskem društvu, Gledališču Petra Simonitija, vrsto let je vodila domoznanske izlete in krožke. Obudila je spomin na marsikatero pozabljeno pisateljsko in zgodovinsko ime, bila je ena prvih, ki se je trudila osveščati o pomenu dela Alme Karlin, njena je zasluga, da so na mestu sicer porušene hiše Karlinove postavili spominsko ploščo.

Mirne duše zapišem, da je bila ta skromna in srčna gospa živa enciklopedija. In ko sem se od dijaških let dalje zanimal za to ali ono zgodovinsko ali literarno reč, sem vedel, kdo bo imel odgovor, če ne hipno na izust, pa v svoji bogati osebni knjižnici. Ko sem se odločil za študij slovenščine, mi je za popotnico podarila Toporišičevo slovnico in Kmeclovo (kajpak z bratrančevim avtogramom) *Malo literarno teorijo*. Ko se je leta 2024 preselila v dom, mi je zapustila svojo osebno knjižnico z več tisoč bukvami, seveda pretežno slovenskimi, a pravzaprav ni slovanskega ali svetovnega jezika, ki bi umanjkal. S spoštovanjem sem jo zadnjega pol leta sortiral in selil, ta njen osebni »internet«, to časovno komoro, ki jo je ohranila na celjskem Gledališkem trgu, kjer je bila rojena in preživela skoraj vse življenje.

Za svoje delo je med drugim prejela zlati grb Občine Celje in naziv naj Celjanka, ki ga vsako leto podeljuje mestni časopis *Celjan*, večkrat, nazadnje lani, smo (neuspešno) oddali predlog, da bi postala še častna meščanka. Ob omembi nagrad in nazivov, ki jih je sicer bila vesela, je navadno v svoji skromnosti zamahnila z roko, češ da so v življenju še pomembnejše reči.

Lani sem, kot bi slutil, da je treba to končno storiti, uresničil svoj načrt, da bi bilo o Boženi treba kaj napisati, jo kaj vprašati. Skupaj z mojo nekdanjo profesorico slovenščine Vesno Gubenšek Bezgovšek sva kot mentorja pomagala dijakinji I. gimnazije v Celju Mii Strašek pri pisanju raziskovalne naloge o njej. Veliko gradiva smo uspeli zbrati in kdor bo želel o profesorici Orožnovi zvedeti kaj več, bo Mijino nalogo in članek našel z nekaj kliki na spletu. Omeniti moram še Janjo Jedlovčnik, domoznanko iz Osrednje knjižnice Celje, ki ureja profesoričino zapuščino in jo je zadnja leta precejkrat obiskala prav z namenom, da ji je pomagala s potrebnimi informacijami iz svojega spomina.

»Živimo, da delamo,« je bilo vodilo Janka Orožna, vklesano na spominski plošči na njegovem in Boženinem nekdanjem domu. Ko smo Boženo vprašali, kaj je njeno vodilo, nam je odgovorila z besedami Janka Glazerja iz pesmi *Elegija*:

*In vsa modrost življenja je morda,
biti pripravljen kakor zvok piščali,
da kadar veter s svojimi koralami dotakne se srca,
nam vztrepeta in vdano se odzove – kot v zahvali.*

Urh Ferlež
Univerza Karla in Franca v Gradcu,
Inštitut za slavistiko
urh.ferlez@uni-graz.at
Slavistična revija 73/1 (2025): 145–146
DOI 10.57589/srl.v73i1.4233
Tip 1.26